



Saksbehandler: Berit Hagen Agøy

Referanser: MKR/AU 18/12

Saksdokumenter:

Dok.dato	Tittel	Dok.ID
14.05.2012	Mellomkirkelig råd og Midtøsten Styringsdokument 2012-14	78595

KM 9/08 *Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar*, komitémerknader og vedtak
Utkast til oppdatert Styringsdokument for MKRs Midtøstenarbeid 2012-14
Berit Hagen Agøy (red.): Rapport fra Dnk-delegasjonsreise til Midtøsten i mars 2012
(*ettersendes*)
Einar Tjelle: Rapport fra COCOP-møte, ELCJHL, 7.-10. mai 2012 (*ettersendes eller muntlig*)

Revisjon av Styringsdokument for Mellomkirkelig råds Midtøstenarbeid

Sammendrag

Mellomkirkelig råd (MKR) vedtok på sitt møte i mai 2009 et styringsdokument for MKRs arbeid i Midtøsten for årene 2010-12. På grunn av utviklingen i regionen og endringer i det kirkelige arbeidet i Midtøsten, fant MKR/AU det ønskelig at styringsdokumentet oppdateres allerede nå, og at det nye dokumentet vil gjelde for årene 2012-14.

Forslag til vedtak

MKR vedtar Styringsdokument for Mellomkirkelig råds Midtøstenarbeid 2012-14 med de endringer om kom fram i møtet.

Saksorientering

Det foreslåtte styringsdokumentet er i hovedsak en oppdatering av det forrige, i tråd med den faktiske utviklingen i regionen og pågående arbeid i dag.

Dokumentet er todelt, først en beskrivende og prinsipiell del og så en konkret handlingsplan. Den første delen (avsnitt 1-4) forklarer konteksten vi arbeider i og redegjør for utviklingstrekk i regionen og de teologiske og politiske føringer MKRs arbeid hviler på. Denne delen er utvidet i forhold til forrige styringsdokument fordi det har vist seg å være et behov for en kortfattet beskrivelse av MKRs posisjon, særlig i forhold til situasjonen i Israel og Det palestinske området. Alt som står i det nye utkastet, er basert på synspunkter som Kirkemøtet og MKR tidligere har uttalt offentlig. Det er således ingen ny politikk, men en oppsummering av gjeldende standpunkter.

Dokumentet er mer utfyllende på politikk og etikk enn på teologi i forhold til konflikten mellom Israel og palestinerne. Rådet kan diskutere om det ønsker å tydeliggjøre teologiske standpunkter nå. MKR vil senere i år utgi en bok med bidrag fra konsultasjonen som Teologisk nemnd og Komiteen for internasjonale spørsmål hadde om Kairos-dokumentet i august i fjor. Det er å håpe at dette stimulerer til nye teologiske refleksjoner. Samtidig fortsetter de teologiske samtalene i Norges Kristne Råd. MKR bør derfor vurdere å vente med å komme med klare teologisk standpunkt i dette dokumentet, og heller komme tilbake til det ved neste revidering. På den annen side er dette noe vi kontinuerlig utfordres på, så rådet får avveie om det ønsker å si noe mer enn i forslaget.

Det nye dokumentet legger større vekt på religionsdialog, religionsfrihet og arbeidet for å støtte minoriteters menneskerettigheter. Her har det kommet noen nye initiativer siden sist, bl.a. et samarbeid med Utenriksdepartementet og Kirkenes Verdensråd og etableringen av dialoggruppen Abrahams barn her hjemme. Det er også innarbeidet noe mer om samarbeid med misjonsorganisasjoner og om forholdet til messianske (Jesus-troende) jøder.

Et viktig spørsmål rådet må ta standpunkt til, er om MKR skal utvide arbeidet til nye land. Egypt er det mest aktuelle. Sekretariatet er innstilt på å ikke starte egne prosjekter i Egypt de neste to år, men å holde oss orientert om utviklingen gjennom å styrke kontakten til våre samarbeidspartnere som er engasjert i Egypt, for eksempel Det Norske Misjonsselskap, Stefanusalliansen og Tunsberg bispedømme.

Rådet må også vurdere om vi skal søke Utenriksdepartementet om støtte til et nytt religionsdialogprosjekt i Jordan. Alternativt kan vi opprettholde kontakten med Jordanian Interfaith Coexistence Research Center, men uten å gå inn med økonomisk støtte til et nytt prosjekt. I skrivende stund venter vi på en ny søknad fra JICRC.

Samarbeidet med kirkerådet i Midtøsten (MECC) har ligget nede de siste år, men nå har rådet fått ny generalsekretær og forventes å spille en sentral rolle i regionen. Det er derfor viktig for MKR å holde kontakten med dette rådet. Hvorvidt det er MKRs oppgave å forsøke også å skaffe økonomisk støtte til dets arbeid, kan diskuteres.

Samarbeidet med vår lutherske søsterkirke, Det lutherske verdensforbund, Kirkenes Verdensråd og Det interreligiøse rådet i Jerusalem må fortsette ut fra gjeldende forpliktelser.

Økonomiske/administrative konsekvenser

Styringsdokumentet forutsetter at de økonomiske og administrative ressursene til MKRs arbeid i Midtøsten ligger på samme nivå som i 2012 de følgende to år. På grunn av to permisjoner i staben i 2012 vil arbeidet avpasses ut fra dette. Det er ikke mulig å utvide arbeidsområdene innenfor dagens administrative og økonomiske rammer.

KM 9/08 Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar

I

Komiteen sine merknader

Komiteen legg saksorienteringa til grunn, og vil understreke følgjande:

Kristendomen oppstod i Midtausten hjå det jødiske folket. Sidan apostlane si tid har dei kristne der formidla evangeliet vidare til andre. Kyrkjene i Midtausten har såleis ei spesiell rolle i og for den verdsvide kyrkja.

Uansett kvar kyrkja er, har ho ansvar for å vitne om Guds kjærleik i Jesus Kristus til alle menneske og til alle folkeslag. Det er vesentleg å halde fast på det grunnleggjande menneskeverdet for alle i Midtausten, særleg når politiske eller militære konfliktar dominerer biletet og ein lett vert verande i stereotypiar i møte med arabarar og israellarar, jødar og muslimar og andre folkegrupper og nasjonalitetar.

Kyrkjemøtet har drøfta den situasjonen kyrkjene i Midtausten står i, særleg kyrkjene i Israel og Dei palestinske områda. Mange av Den norske kyrkja sine medlemmer viser stor omsut for at det jødiske folket skal finne trygge rammer for sitt liv. I møte med palestinske kristne vert det tydeleg at vi også må, i enda sterkare grad enn tidlegare, ta inn over oss lagnaden til det palestinske folket.

I denne samanhengen er det dei kristne i Midtausten sin situasjon og deira vitnemål til oss som er utgangspunkt for kva vi som kyrkje i nord skal gjere saman med dei. Dei har vore der heilt frå den fyste kristne tida, og dei ynskjer å framleis vere kyrkje der dei bur. Vi må sjå dei fordi dei treng forbøn, støtte og solidaritet i ei vanskeleg tid slik at dei kan få halde fram med å vere livskraftige kyrkjer i sitt eige miljø.

Kirkemøtet sitt vedtak

1. Når eitt lem på Kristi lekam lir, lir heile lekamen med. Kyrkjemøtet erkjenner at Den norske kyrkja som del av Jesu Kristi kyrkje på jord, er knytt saman med kyrkjene i Midtausten. Difor har vi ansvar for kvarandre. Kyrkjemøtet er sterkt uroa for dei kritiske levekåra til dei kristne i Midtausten. Mange kyrkjer opplever no at medlemmene kjenner seg tvungne til å emigrere, og at dei unge ikkje ser noko framtid der dei er. Årsakene til emigrasjonen er fleire, men er særleg knytt til ei forverring av dei økonomiske og sosiale kåra. Samtidig er den politiske og militære situasjonen i regionen ustabil og usikker. Nokre stader opplever ein at religionsfridomen vert krenkt og at dei kristne er under press frå islamistisk fundamentalisme. Dette gjeld særleg i Irak, Iran og Egypt. I Dei palestinske områda lir befolkninga under følgjene av den israelske okkupasjonen. Som kyrkje kan vi ikkje vere likegyldige overfor dei lidningane våre trussysken vert utsette for.

2. Den norske kyrkja må, saman med andre vestlege kyrkjer, ta sin del av ansvaret for den vanskelege situasjonen dei kristne i Midtausten no opplever. Kyrkjemøtet vil peike på at vi som kyrkje særleg må ta tak i følgjande:
 - Krigane i Irak og Afghanistan og ”kampen mot terror” vert av mange i Midtausten opplevd som eit åtak frå Vesten på den muslimske verda og byggjer såleis opp om ei førestilling om ein sivilisasjonskonflikt. Dette rårar dei kristne i Midtausten, som i aukande grad vert assosiert med ”det kristne Vesten”, og den politikken som vestlege makter fører i regionen. Situasjonen er no særleg kritisk for dei kristne i Irak. Som kyrkje har vi eit særskilt ansvar for å vise solidaritet med alle som lir under dette, og for å byggje ned unødvendige motsetnader mellom muslimar og kristne.
 - Kyrkja ber med seg ei historie om korleis kristne har fordømt og plaga jødane. Kristne har eit stort ansvar for å ha gitt grobotn for – og endå til fremja – antisemittismen. Framleis er dette aktuelle problemstillingar. I år er det sekstiårsmarkering av opprettinga av staten Israel. Samstundes er det 60 år sidan katastrofen som dreiv mange palestinarar bort frå heimane sine og gjorde dei til flyktingar. Kyrkja må difor sjå sitt ansvar i lys av heile denne problematikken, og ha omsut både for jødar og palestinarar.
 - Vi har ansvar for korleis vi nyttar teologien til å tolke situasjonen i Det heilage landet og kva som er etter Guds vilje. Lovnadane i Det gamle testamente som positivt talar om det jødiske folket og landet, kan ikkje grunngi at palestinarar vart drivne frå hus og heim.
3. Vårt ansvar må vi særleg vise i det vi gjer lokalt. Kyrkjemøtet oppmodar difor kyrkjelydane til å:
 - Setje seg inn i situasjon for dei kristne i Midtausten og formidle kunnskap om kyrkjelivet der.
 - Be regelmessig for kyrkjene og dei kristne i Midtausten.
 - Delta i den årlege solidaritetsveka for Israel og Palestina i regi av Kirkenes Verdensråd.
 - Gi årlege offer til vår lutherske systerkyrkje i Jordan og Det heilage landet (ELCJHL) og støtte økonomisk kyrkjelydar og kristne organisasjonar som arbeider for å styrkje kyrkjene i Midtausten.
 - Utvikle og styrkje kontakten med lokale kyrkjelydane i Midtausten gjennom å vitje dei, skipe venskapskyrkjelydar og nytte bispedømme sine kontaktar i Midtausten. Det er særleg viktig å inkludere ungdom i denne kontakten.
 - Samarbeide med reiseselskap som arrangerer feriereiser til dei heilage stadane og solidaritetsreiser til regionen, for å leggje til rette for at dei som reiser kjem i kontakt med både palestinske kristne og messianske jødar.
 - Få kontakt med kristne med bakgrunn frå Midtausten som no bur i Noreg og inkludere dei i våre fellesskap, og bruke deira kontaktar og ressursar i gudstenester og andre tilskipingar.
 - Arbeide med dei etiske og teologiske problemstillingar som vert reiste i møte med den aktuelle konflikten i Det heilage landet.
4. Kyrkjemøtet ber dei sentralkyrkjelege råda – i samarbeid med Kirkens Nødhjelp, Israelmisjonen, Norsk Misjon i Øst, Sabeels Venner i Noreg, Bibelselskapet, KFUK/KFUM Global og andre aktørar i Noreg – om å vise solidaritet med dei kristne i regionen, særleg ved å:

- Bruke ulike høve til å gi norsk opinion meir kjennskap til og forståing for dei kristne sin situasjon, særleg i Det heilage landet.
 - Syte for informasjonsmateriell til kyrkjelydane om dei kristne i Midtausten.
 - Leggje til rette for at kristen ungdom i Noreg og Midtausten får delt erfaringar og kunnskap, mellom anna ved besøks- og utvekslingsavtaler.
 - Leggje til rette for deltaking i Kirkenes Verdensråd sitt ledsagarprogram EAPPI (Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel).
 - Arrangere kyrkjelege delegasjonsreiser til landa i Midtausten og leggje til rette for kyrkjelege besøk til Noreg.
 - Arbeide for å få betre kontakt med dei messianske jødane, også ved å vitje dei på delegasjonsreiser, som del av det større kristne fellesskapet i området.
 - Støtte dei kristne kyrkjene i deira liv og teneste med evangeliet i sine samanhengar.
 - Styrkje dei kristne kyrkjene si rolle i fredsarbeidet og deira innsats for religionsdialog og interreligiøst samarbeid, mellom anna gjennom det nye interreligiøse rådet av religiøse leiarar i Det heilage landet.
 - Halde fram å gi åndeleg, moralsk og økonomisk støtte til vår systerkyrkje i Jordan og Det heilage landet (ELCJHL).
 - Halde fram samarbeidet i Det lutherske verdsforbundet og Kirkenes Verdensråd for å støtte dei kristne i Midtausten.
 - Arbeide med dei etiske og teologiske problemstillingar som vert reiste i møte med den aktuelle konflikten i Det heilage landet, i samarbeid med teologiske institusjonar.
5. Kyrkjemøtet ber norske styresmakter ta eit særleg ansvar for situasjonen og framtida til dei kristne i Midtausten. Dei treng vern og støtte i sin kamp for sine rettar og sin eksistens. Dei representerer med sine leiarar eit viktig bidrag i arbeidet med å byggje bruer og utvikle demokrati. Kyrkjemøtet ber difor norske styresmakter:
- Bidra til å sikre det framtidige nærværet for kyrkjene i Midtausten.
 - Støtte kyrkjene sitt arbeid for fred og forsoning.
 - Støtte kyrkjene sin innsats i samfunnsbygginga gjennom skular, sjukehus og diakonalt arbeid.
 - Fremje retten til religionsfridom i Midtausten i dei landa der den er særleg truga.
 - Arbeide for fortsatt brei politisk støtte til å få slutt på okkupasjonen og vald mot sivile og å sikre ein rettferdig fred for både israelarar og palestinarar.
 - Gi opphold til kristne frå Midtausten som må røme på grunn av si tru.
 - Oppfordre norske byar og kommunar til å etablere vennsksapsrelasjonar til byar og landsbyar i Midtausten.
6. I trua på Jesus Kristus er ingen ting håplaut. Difor vil med truskap og håp stå saman med våre trussysken i Midtausten i deira utfordringar og i vanskane dei slit med.

Enstemmig vedtatt. 81 stemmeberettigede.

MELLOMKIRKELIG RÅD OG MIDTØSTEN

STYRINGSdokUMENT 2012-14

(Utkast per 15. mai 2012)

1. Innledning – mandat fra Kirkemøtet

Kirkemøtet i 2008 understreket at Den norske kirke - som del av Kristi legeme på jord - er knyttet sammen med kirkene i Midtøsten¹. Kirkemøtet ba oss ta vår del av ansvaret for situasjon i denne regionen. Kirkemøtet ønsket en bred tilnærming til utfordringene i Midtøsten og ba om et engasjement i flere land i regionen, men samtidig var man særlig opptatt av situasjonen i Israel og i Det palestinske området.

Kirkemøtet var bekymret for religionsfrihetens kår i Midtøsten og for situasjonen for utsatte minoriteter, både religiøse og politiske. Møtet ba oss være fokusert på de kritiske levekårene for kristne. Mange av dem velger å emigrere, noe som utarmer de historiske kirkene. Kirkemøtet minte oss på at vi alle er Kristi kropp, og vi kan aldri tåle det når et lem lider. Vi vil derfor stå sammen med våre trossøsken i bønn og arbeid om fred og rettferdighet for alle som lever i Midtøsten, både kristne, jøder og muslimer.

Mellomkirkelig råds (MKR) arbeid i Midtøsten i årene 2012–14 tar utgangspunkt i KM-vedtaket fra 2008. Samtidig skal samarbeidet med kirker og organisasjoner i regionen og de internasjonale økumeniske organisasjonene videreføres. Etter Kirkemøtet i 2008 har det skjedd store politiske og sosiale omveltninger i Midtøsten, ikke minst de siste par årene. Også dette danner bakgrunn for Mellomkirkelig råds (MKR) prioriteringer i 2012-14.

2. Innfallsvinkler til MKRs arbeid i Midtøsten

2.1 Det hellige land

Kirkemøtet prioriterte engasjementet i Midtøsten på grunn av vår kirkehistoriske tilknytning til Det hellige land. Kristendommen oppstod i denne regionen, og gjennom 2000 år har kirkene der vitnet om evangeliet og bidratt til at det ble spredt til hele verden. Som del av den globale kirke står Den norske kirke (Dnk) sammen med våre trossøsken i Midtøsten i Guds misjon.² De kristne i Midtøsten er i dag få i antall, men driver et betydelig diakonalt arbeid, ikke minst innenfor helse og utdanning. Åpen kristen evangelisering er derimot svært vanskelig, nærmest umulig, mange steder i Midtøsten, både på grunn av restriksjoner fra myndigheter og kulturelle forhold. Dette gjelder både i de arabiske landene og i Israel. Sammen med emigrasjon av kristne gjør disse forhold at kirkene og de kristne i Midtøsten i dag lever i en krevende situasjon. Derfor er solidaritet og støtte fra den globale kirke så avgjørende viktig.

Bibelen, vår jødiske arv og kristne teologi trekkes inn i konfliktene i Midtøsten. Hellige skrifter brukes både som motivasjon til fredsbyggende arbeid og legitimering av undertrykkelse. Som troende har vi et ansvar for å tydeliggjøre Bibelens fredsbudskap og holde fram det kristne menneskesynet – også i aktuelle politiske konflikter. Samtidig må vi si ifra

¹ Det vises til KM 9/08 *Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar*

Med «Midtøsten» mener vi her Israel, Det palestinske området, Egypt, Jordan, Libanon, Syria og Irak. FNs bruker begrepet 'Det okkuperte palestinske området'. Offisiell norsk betegnelse er 'Det palestinske området', og det er den siste betegnelsen som brukes i dette dokumentet.

² Det vises til KM-sak 07/2012 *Misjon til forandring – utfordringene fra Edinburgh 2010*

om misbruk av Bibelen i den hensikt å oppnå politisk gevinst for en gruppe. Dette blir særlig alvorlig når Skriften blir brukt for å legitimere krenkelse av andres rettigheter. MKR vil bevisstgjøre og ansvarliggjøre Dnks medlemmer i forhold til hvorledes vi formidler vår kristne tro og fortolker Den hellige skrift i forhold til situasjonen i Midtøsten og særlig i konflikten mellom Israel og palestinere.

2.2 Menneskerettigheter og rettferdig fred

MKR forankrer også engasjementet i Midtøsten i kirkens diakonale arbeid med menneskerettigheter, fred og demokrati. MKR tar utgangspunkt i FNs menneskerettighetserklæring og konvensjoner, internasjonal rett og i FNs vedtak knyttet til Israel og Det palestinske området.

Konfliktene i Midtøsten har store globale konsekvenser, og den folkerettsstridige okkupasjonen forårsaker - ikke bare store lidelser for den palestinske befolkningen - men bidrar også til økt konfliktnivå i hele regionen, og i verden for øvrig. Derfor er det særdeles viktig å involvere seg i arbeidet for en rettferdig fred i dette området.

Vi har et ansvar for å tale sant om situasjonen i Midtøsten, og MKR vil derfor si tydelig ifra når menneskerettighetene og internasjonal rett krenkes, uavhengig av hvilke myndigheter som begår uretten. MKR vil være solidarisk med de kristne i Midtøsten, men også med jøder og muslimer. MKR vil derfor samarbeide internasjonalt og med kirker og andre religiøse institusjoner og organisasjoner i regionen for å fremme demokrati, rettferdighet og fred for *alle* som bor i regionen.

MKR vil bevisstgjøre Den norske kirkes medlemmer i forhold til vårt ansvar for å påpeke og lindre nød og urett og for å fremme menneskerettighetene til våre medmennesker i Midtøsten.

3. Prioriteringer

MKR vil de neste par årene videreføre den geografiske prioriteringen av Israel og Det palestinske området. I løpet av perioden må MKR ta stilling til om og hvordan et eventuelt bredere engasjement i flere land i Midtøsten kan utvikles.

Tematisk vil vi ha et særlig fokus på de kristnes situasjon i Midtøsten, religionsfrihet, religionsdialog og fredsbygging.

MKR's arbeid de to neste årene skal konsentreres om å videreutvikle det eksisterende og forpliktende samarbeidet med vår søsterkirke, Den evangelisk lutherske kirke i Jordan og Det hellige land (ELCJHL), de økumeniske organisasjonene og partnerne i religionsdialogene.

3.1 Israel og Det palestinske området

MKR ønsker særlig å fokusere på situasjonen i Israel og Det palestinske området på grunn av den kirkehistoriske tilknytningen til området og på grunn av Israel/Palestina-konfliktens regionale og internasjonale betydning. Likevel skal vi være oppmerksomme på at kirkenes rolle og situasjonen i de andre landene i regionen også må vurderes ut fra sine særskilte kontekster.

Palestinske kristne

Dnk har en samarbeidsavtale med Den evangelisk lutherske kirke i Jordan og Det hellige land (ELCJHL), noe som også forplikter oss til solidaritet og nær kontakt med de palestinske kristne.

Kairosdokumentet *Et sannhetens øyeblikk, et ord om tro, håp og kjærlighet fra hjertet av palestinsk lidelse* som kom i desember 2009, utfordrer oss til å tro på våre trossøskens beskrivelse av den fortvilete situasjonen for befolkningen i Det palestinske området.³ Vi blir ydmyke, men samtidig oppløftet, av hvorledes de som lever under okkupasjon og fornedrelse, fastholder det kristne håpet og Guds kjærlighet til alle mennesker. Når *de* våger å tro at en rettferdig fred faktisk vil komme en dag, påhviler det *oss* i Den norske kirke et stort ansvar for å gå sammen med dem på fredens og forsoningens vei. MKR har tatt oppfordringene i Kairosdokumentet på alvor ved å gjennomføre studieprosesser både i Teologisk nemnd og i Komiteen for internasjonale spørsmål. Dette har resultert i en konsultasjon i 2011 og en bok som utkommer høsten 2012. MKR vil fortsette å arbeide med de utfordringer Kairosdokumentet gir oss.

Jødene og de messianske (Jesus-troende) jødene

Det viktig å skjelne mellom jødene som religiøst fellesskap og folkegruppe og som israelske statsborgere. Om lag 20 % av befolkningen i Israel er ikke jøder, og millioner av jøder bor utenfor Israel, som statsborgere av andre land. Jøder som gruppe er ikke ansvarlige for staten Israels politikk. MKR vil fortsette å tydeliggjøre dette i norsk opinion. Samtidig vil vi oppfordre *alle*, også jøder, både i og utenfor Israel, til å slutte seg til de krefter som arbeider for at Israel skal være et demokrati som respekterer menneskerettigheter og internasjonal rett.

Vi kristne har all grunn til å gjøre bot for vårt medansvar for de ulykker og den forfølgelse som har rammet jødene opp gjennom historien. MKR vil bl.a. delta i 60-årsmarkeringen av deportasjonen av norske jøder i 1942, og bidra til å holde i gang den offentlige samtalen om sviket mot jødene før og under 2. verdenskrig.

MKR fordømmer og vil motarbeide alle former for antisemittisme, både den som kommer til uttrykk i europeiske og i arabiske land. MKR vil de neste par år konsentrere seg om å utvikle ressursmaterieell til bruk i trosopplæringen. Vi ønsker å se arbeidet mot antisemittisme i Norge i sammenheng med vårt arbeid for å motvirke *alle* former for diskriminering og trakassering av religiøse minoriteter. MKR vil fortsette det nære samarbeidet med Det Mosaiske Trossamfund og Islamsk Råd Norge.

Kirkemøtet i 2008 oppfordret spesielt til mer kontakt med messianske (Jesus-troende) jøder. De befinner seg i en krevende situasjon - som kristne i staten Israel og samtidig som del av det jødiske samfunnet. I dag vokser de evangelikale miljøene mens de historiske kirkene mister medlemmer, hovedsakelig gjennom emigrasjon. Disse forhold må MKR i større grad enn vi har gjort hittil, analysere og vurdere konsekvensene av i vårt arbeid i regionen.

MKR vil gjennom samarbeid med Den Norske Israelsmisjon og Casparisenteret bidra til å styrke relasjonen til Jesus-troende jøder og arbeide med å bedre forholdet mellom disse og de historiske kirkene. Kunnskapsnivået om de Jesus-troende jøder bør styrkes i Den norske kirke, og MKR vil oppfordre til at delegasjonsbesøk og andre besøk fra Den norske kirke også besøker messianske menigheter når de er i Israel.

Den politiske konflikten

Situasjonen i Israel og Det palestinske området er sentral for å forstå den politiske situasjonen i de andre landene i Midtøsten. Den 'arabiske våren' har vist at det er en av de sentrale underliggende årsakene til mangel på stabilitet i hele regionen, samtidig som internasjonale forhold også kompliserer den israelsk-palestinske konflikten. Staten Israel ble opprettet som resultat av vedtak i FN, og det påhviler derfor det internasjonale samfunnet et særlig ansvar både å sikre staten Israels rettigheter og rettighetene FN gav det palestinske folket.

³ MKR responderte på Kairosdokumentet i en uttalelse fra MKRs møte i mai 2011.

Det er ikke MKRs rolle som et kirkelig organ å involvere seg i partipolitiske diskusjoner om Israel-Palestina-konflikten. Men MKR vil framholde at vi står fast på at alle parter må respektere FN, internasjonal rett og menneskerettighetene. Ut fra dette anerkjenner MKR staten Israel og respekterer det jødiske folks rett til å leve i fred og sikkerhet. Vi vil arbeide for at det israelske demokrati ikke undermineres av sterke interessegrupper i eget samfunn som vil begrense ytringsfriheten og organisasjonsfriheten til sine meningsmotstandere. Samtidig vil MKR arbeide for at alle aktører anerkjenner staten Israels folkerettslige legitimitet.

MKR vil understreke at Israel i dag okkuperer Vestbredden, inklusive Øst-Jerusalem, i strid med FN-vedtak og internasjonale avtaler. Dette bidrar til undergraving av palestineres menneskerettigheter. Vi ser med sorg på hvorledes okkupasjonspolitikken, med sin utbygging av israelske bosetninger og infrastruktur, også bidrar til å undergrave mulighetene for en fremtidig fungerende to-statsløsning. MKR forventer den samme respekt for internasjonale avtaler og menneskers likeverd av staten Israel som av andre stater. Realiteten er at Israel er en militært overlegen okkupasjonsmakt som okkuperer det palestinske folkets jord og nekter dem elementære menneskerettigheter. Derfor kan ikke partene sidestilles i konflikten.

Det er bred enighet om at norsk utenrikspolitikk skal bidra til å bygge en stabil og selvstendig palestinsk stat gjennom å styrke institusjoner og bygge det sivile samfunn. MKR støtter denne linjen ved å bidra til å styrke den lutherske kirken, dens utdanningsinstitusjoner og andre kirker og kirkelige organisasjoners helse- og utdanningsvirksomhet gjennom vårt samarbeid med Kirkens Nødhjelp, Det lutherske verdensforbund og Middle East Council of Churches. Det er svært viktig å bidra til at kristne ikke emigrerer, men blir værende i de palestinske områdene. Det styrker mangfoldet i det palestinske samfunn, sikrer nærværet av mange svært ressursrike mennesker og gjør et kristent vitnesbyrd mulig. Vårt religionsdialogiske engasjement er også begrunnet i troen på at de religiøse institusjonene er en viktig del av det sivile samfunn i regionen, og at de spiller en sentral rolle i forsonings- og fredsarbeid. MKR ønsker å identifisere og styrke kontakten med fredsskapende miljøer blant både israelere og palestinere.

MKR vil følge den politiske utviklingen nøye og støtte politiske løsninger som sikrer en rettferdig fred og like rettigheter for alle, uavhengig av religiøs og kulturell bakgrunn.

MKR vil fordømme alle brudd på menneskerettighetene, terror og illegitimt voldsbruk, uansett hvem som utfører dem, vel vitende om at slikt foregår på begge sider av konflikten. Vi er også svært bekymret for den politiske og religiøse ekstremismen som finnes i både muslimske og jødiske grupper i området, og vi støtter flertallet av jøder og muslimer som tar avstand fra dette. MKR er også bekymret for ekstreme holdninger blant kristne og kristensionister i Vesten, også i Norge, som ut fra et prisverdig ønske om å støtte jødene, bidrar til å eskalere konflikten og forverre forholdene for kristne. MKR vil derfor fortsette arbeidet med å forebygge religiøs ekstremisme både i Midtøsten og i våre egne sammenhenger her hjemme.⁴

MKR er imot en generell økonomisk, kulturell eller akademisk boikott av Israel. I dagens situasjon tror vi ikke en generell boikott av Israel er et godt egnet middel for å fremme fredsbyggingen fordi det er nødvendig å opprettholde og utbygge kontakten med det israelske sivilsamfunnet. Men MKR oppfordrer derimot til at ingen norskeide selskaper eller statlige fond investerer i firmaer som bidrar til å opprettholde den ulovlige okkupasjonen. Likeens ber vi om at man ikke handler varer som er ulovlig produsert av bosettere i Det okkuperte

⁴ Jf. Uttalelsen fra Mellomkirkelig råd og Islamsk Råd Norge om religiøs ekstremisme 22.11.2012

palestinske området, og at norske myndigheter arbeider for en merkeordning som gjør dette mulig. Gjennom dette ønsker vi å tydeliggjøre at det er okkupasjonen vi er imot. MKRs synspunkter på investeringer i folkerettsstridige bosettinger er i tråd med anbefalinger både fra Kirkens Verdensråd (KV) og Det lutherske verdensforbund (LVF).

MKR vil særskilt arbeide for at de som organiserer og deltar på studiereiser og pilegrimsreiser til Israel/Palestina i regi av menigheter, bispedømmer eller organisasjoner i Den norske kirke, blir bevisste på hvorledes man opptrer i Det palestinske området og ikke styrker den militære okkupasjon ved sin tilstedeværelse. Det frarådes å bo i ulovlige bosettinger, og det oppfordres til å bruke palestinske reisearrangører.

MKR ønsker å bidra med veiledning i forbindelse med turer som foregår i regi av Den norske kirke, i samarbeid med vår lutherske søsterkirke og andre samarbeidspartnere i regionen. MKR vil bidra til at norske kristne som besøker Israel og Det palestinske området, blir eksponert for realitetene i området og uttrykker solidaritet med både kristne, jøder og muslimer. Det må forventes at alle slike turer inneholder møtepunkter med Den norske kirkes samarbeidspartnere og besøk hos de levende, kristne menighetene – både i Israel og i Det palestinske området.

3.2 Kirkenes rolle i Midtøsten

MKR vil prioritere å ha et fokus på Midtøstens kristne kirker av flere grunner:

De kristne har på grunn av ulike konflikter i området og ustabile økonomiske og politiske forhold havnet i en svært krevende situasjon. Ekstrem islam og ekstrem jødedom bidrar også til dette. Dette fører blant annet til en økende og alarmerende emigrasjon av kristne fra Midtøsten. MKR ønsker å bidra til et økt kunnskapsnivå i Norge om de kristnes situasjon i Midtøsten, og vi vil særlig nyansere forestillingene om at kristne forfølges og emigrerer på grunn av islam. Dnks delegasjonsreise til flere land i Midtøsten våren 2012 etterlot et klart inntrykk av at hovedgrunnen til at kristne emigrerer fra Midtøsten, er utsikten til bedre økonomiske levekår, utdanning og arbeid. I hvilken grad politiske og religiøse forhold er utslagsgivende, varierer fra land til land. Man merker en usikkerhet i forhold til utviklingen i Egypt og Syria og fortvilelse over den israelske okkupasjonen. Vi må lytte til de kristnes egne fortellinger om at selv om de tallmessig er minoriteter, opplever de seg historisk og kulturelt som betydningsfulle i sine samfunn. At vi i Vesten omtaler dem som 'minoriteter, kan føre til ytterligere stigmatisering og gjøre dem mer utsatte. Det finnes også mange fortellingene om fredelig sameksistens mellom kristne og muslimer. Men nyanseringene må ikke gjøre oss blinde for at kristne enkelte steder diskrimineres, trakasseres og forfølges for sin tros skyld.

Arbeid for religionsfrihet og minoriteters rettigheter skal være et prioritert område for MKR i årene framover. MKR ønsker å rette et offentlig fokus på diskriminering og forfølgelse av kristne på en slik måte at vår eksponering av dette ondet ikke bidrar til å forsterke problemene for de kristne. Derfor må vi være særdeles lydhøre for hvordan de som rammes, ønsker at vår solidaritet skal uttrykkes.

Kristne spiller en viktig rolle for fred og forsoning. Når Midtøstens kristne velger å forlate området, blir også samfunnet mindre heterogent. En støtte til kristne kan være en støtte til et flerkulturelt og pluralistisk samfunn som tjener hele regionen. Men de kristne er ikke noen ensartet gruppe. Kirkeledere og kristne grupper har tidvis spilt en problematisk rolle i Midtøsten. Til tross for dette representerer kristne ofte moderate krefter og demokratiske verdier – og utgjør således en viktig motvekt til andre mindre demokratiske og ekstreme strømninger i området.

Omveltningene under 'Den arabiske våren' har tydeliggjort at kristne har spilt en tvetydig rolle i enkelte av statene, for eksempel i Egypt og Syria. Som gruppe har de kristne blitt brukt i autoritære regimers maktspill, noe som gjør dem til en sårbar og utsatt rolle. De er også blitt offer for den internasjonale 'krigen mot terror'. Dette har vi erfart i Irak hvor hundretusener av kristne har emigrert. Kirkelederne i Midtøsten ønsker demokratiseringen velkommen, men ønsker samtidig å bidra til en utvikling som gjør at kristne kan opprettholde sin plass og rolle i de ulike samfunn i Midtøsten.

I de neste to årene blir det viktig for MKR å følge den politiske utviklingen, særlig i Egypt. MKR ønsker gjennom samarbeidende organisasjoner å støtte demokratiseringen, arbeidet med ny grunnlov og styrke kirkenes samfunnsbyggende rolle. MKR må være særlig på vakt mot en utvikling som gjør de gruppene som sikrer etnisk, religiøs og politisk mangfold - inkludert kristne - mer utsatt for diskriminering og forfølgelse. MKR vil også følge utviklingen i Syria nøye.

Kirkene i området driver et omfattende diakonalt arbeid som utgjør en viktig ressurs for flere enn dem som er kristne. Kirkene har utviklet sosiale tjenester som kommer hele befolkningen til gode. De driver barne- og ungdomsskoler, yrkesskoler, sykehus, klinikker, senter for handikappede og ungdomsaktiviteter. I vår sammenheng er videreføring av støtten til Augusta Victoria-sykehuset til LVF og KNs støtte til Middle East Council of Churches (MECC) og den lutherske kirkes helse- og skolearbeid viktig.

Alle kristne kirker har sitt utgangspunkt i det som skjedde på de bibelske stedene i denne regionen, med et særlig fokus i Israel/Palestina, men ikke bare der. Kirken som et verdensvidt og økumenisk fellesskap trenger på en særlig måte at det er kristne som ber og vitner om vår felles tro nettopp her, og at de bruker og tar vare på de hellige stedene som tegn på kirkens budskap.

Også de økumeniske relasjonene i Midtøsten er sammensatte og i blant utfordrende. Dette gjelder for eksempel relasjoner mellom de historiske kirkene, messianske jøder og nyere evangelikale grupper. MKR ønsker å bidra til sterkere økumenisk samarbeid i regionen, bl.a. gjennom Middle East Council of Churches (MECC).

3.3 Fredsbygging og religionsdialog

MKR mener at religionsdialog er nødvendig og velegnet for å bygge fred i Midtøsten. Fordi religion er en del av konfliktene, tror vi at de også kan – og må – være en del av fredsløsningene. Særlig i Israel/Palestina-konflikten spiller de religiøse lederne, både jødiske, kristne og muslimske, viktige samfunnsroller, også på grunn av sin tilgang til politiske myndigheter. (Dette gjelder særlig jødiske og muslimske institusjoner og miljøer). I en situasjon hvor den politiske fredsprosessen står i stampe, er kontakten mellom religiøse ledere særdeles viktig.

MKR vil prioritere arbeidet til Rådet av religiøse institusjoner (Council of Religious Institutions of the Holy Land, CRIHL). MKR vil også videreføre kontakten med Jordanian Interfaith Coexistence Research Center (JICRC).

Samarbeidet med religionsdialogarbeidet til Kirkenes Verdensråd er også svært viktig i denne sammenheng. MKR bidrar med midler fra Utenriksdepartementet til KV's program *Christian Presence and Witness in the Arab World*, og vi er også engasjert i Jerusalem Inter-Church Centre.

MECC er en viktig samarbeidspartner for Kirkenes Verdensråd, Kirkens Nødhjelp og således også for MKRs arbeid med økumenikk og religionsdialog i Midtøsten.

MKR er opptatt av synergieffekter i religionsdialogen mellom det som skjer i Norge, og de erfaringer vi høster i Midtøsten. MKR vil gjennom dialoggruppen *Abrahams barn* ta initiativ til en kristen-jødisk-muslimsk-delegasjonsreise til Midtøsten høsten 2012.

Religionsdialog vil være en viktig prioritering fordi det både i Norge og i Midtøsten forekommer en spisset diskusjon om forholdet mellom religioner og om religioners plass i samfunnet. Det er likevel ikke slik at alt som bærer navnet "dialog" er noe MKR kan og bør støtte. Med utgangspunkt i retningslinjedokumentet om religionsdialog⁵ vil rådet forsøke å prioritere prosjekter. MKR anerkjenner at dialogarbeid i regionen må skje på partenes premisser. Samtidig vil vi særlig jobbe for at kvinner og kvinners stilling er en del av dialogene. I denne sammenheng er MKRs økonomiske støtte til kvinnesaken i Den lutherske kirken et viktig bidrag.

4. Rolleforståelse og målgrupper

Et titalls norske organisasjoner er engasjert i Midtøsten. MKR skal ikke drive egne prosjekter i regionen, men støtte kirkelige partneres arbeid.

MKRs viktigste samarbeidspartnere er:

- Den lutherske kirken i Jordan og Det hellige land (samarbeid med Borg bispedømme)
- Det lutherske verdensforbund (Stiftelsen Oljeberget, Augusta Victoria-hospitalet)
- Kirkenes Verdensråd (Jerusalem Inter-Church Centre, Palestine Israel Ecumenical Forum, Ledsagerprogrammet EAPPI)
- Middle East Council of Churches
- Council of Religious Institutions of the Holy Land
- Jordanian Interfaith Coexistence Research Center
- Kairos Palestine

- Stiftelsen Oljeberget
- Kirkens Nødhjelp
- Norges Kristne Råd
- Misjonsorganisasjonene i SMM (særlig Den Norske Israelsmisjon, Det Norske Misjonsselskap og Stefanusalliansen)
- KFUK-KFUM Global
- Sabeels Venner Norge

- Det Mosaiske Trossamfund og Islamsk Råd Norge
- Utenriksdepartementet

MKR skal også spille en rolle her hjemme i forhold til den norske offentligheten og politiske miljøer, og vi har et særlig ansvar i forhold til kristne miljøer. Ved å kommunisere et sannferdig bilde av hva som skjer og utforske hvilke veier som fører til fred, bør Den norske kirke spille en viktig opinionsdannende rolle.

I den offentlige debatten vil MKR særlig legge vekt på å synliggjøre de kristnes situasjon i Midtøsten og kirkenes bidrag til fred og forsoning. Vi vil dele erfaringer fra religionsdialoger

⁵ MKR 14/08: *Hovedprinsipper for Mellomkirkelig råds interreligiøse engasjement*

og tydeliggjøre hvorledes religiøse aktører kan spille en viktig rolle sammen med andre i det sivile samfunnet, for å bidra til demokratisk utvikling i de ulike landene i Midtøsten. MKR vil ha et særlig fokus på Israel, Det palestinske området, Egypt og Syria.

MKR må bli dyktigere til å kommunisere godt om konflikten mellom Israel og palestinerne i forhold til ulike miljøer i Den norske kirke og i vårt økumeniske samarbeid her hjemme. MKR vil de neste to årene særlig fokusere på bibelbruk og teologiske forhold knyttet til Det hellige land (bl.a. ved bokutgivelse om Kairosdokumentet). MKR vil også tydeliggjøre hva den israelske okkupasjonen innebærer, og vi vil oppfordre til etisk ansvarlige studie- og pilegrimsreiser til regionen.

5. Konkretiseringer av MKRs arbeid 2012-14

(Ref. KMs vedtak i 2008)

5.1 Norsk kirkelig kontekst: teologisk og etisk holdningsskapende arbeid om Israel og Det palestinske området

MKR vil gjennom sitt arbeid bidra til å gi et sannferdig bilde av den israelsk/palestinske konflikten, både historisk og aktuelt. MKR vil særlig bidra til en bredere kirkelig forståelse av de etiske og teologiske problemstillingene som reises i møte med den aktuelle konflikten.

- a) Synliggjøre KM-saken fra 2008 på nytt ved stadig å minne om den, og ved at den ligger tilgjengelig på kirken.no.
- b) Utvikle en informasjons- og kommunikasjonsstrategi. Delta i debatter i media, være aktive på møter og lignende og bidra med artikler og innlegg om aktuelle saker. MKRs stab skal være aktive bidragsyttere på kirkelige arrangementer og i den offentlige debatten.
- c) Utruste og utfordre lokalmenigheter og andre til å arbeide med de teologiske problemstillingene som reises i møte med den aktuelle konflikten i Israel og Det palestinske området. Spre Kairosdokumentet og MKRs bok om dokumentet. (Publiseres høsten 2012). Stimulere til fornyet teologisk refleksjon. Bidra til nye samtaler i Norges Kristne Råd.
- d) Utruste og utfordre lokalmenigheter og andre til å arbeide med de etiske problemstillingene som reises i møte med den aktuelle konflikten i Israel og Det palestinske området ved å delta i den årlige *Kirkeuka for fred i Israel og Palestina* i regi av Kirkenes Verdensråd.
- e) Bruke deltakere fra KVs ledsagerprogram i Israel og Det palestinske området. (EAPPI - Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel) som ressurser i holdningsarbeidet i Norge.
- f) Samarbeide med utdanningsinstitusjoner og andre relevante partnere om å øke den generelle bevisstheten og kunnskapen om utviklingen i Midtøsten. Arbeidet i Komiteen for Internasjonale spørsmål, Teologisk nemnd og Norges Kristne Råd er viktige arenaer for å bidra til dette.

5.2 Utveksling, besøk og vennskapssamarbeid

MKR vil gjennom sitt arbeid bidra til økt kunnskap og solidaritet gjennom tettere kontakt og gjensidig erfaringsutveksling mellom kristne i Norge og i Midtøsten ved å legge til rette for gjensidige besøk.

- a) Delta i kirkelige delegasjonsreiser til ulike land i Midtøsten og bidra til økt deltakelse av ungdommer på slike turer.

- b) Oppfordre lokalmenigheter til å utvikle og styrke kontakten med lokale menigheter i Midtøsten gjennom å besøke dem, inngå vennsapsavtaler og benytte bispedømmenes kontakter i Midtøsten, i særlig grad Hamar (Syria), Tunsberg (Egypt) og Borg (Det palestinske området).
- c) Bruke SMM-arbeidet til å formidle kontakt mellom menigheter i Dnk og kirker og menigheter misjonsorganisasjonene samarbeider med i Midtøsten. Særlig aktuelt er NMS (Egypt) og DNI (Israel).
- d) Bidra til at en ungdom fra Den norske kirke hver sommer deltar på Sabeels ungdomskonferanse (økonomisk støtte fra MKR).
- e) Være en ressurs for og bidra med informasjon til norske kristne som vil reise til regionen. Styrke kontakten med arrangører av reiser, særlig reiser som foregår i regi av menigheter, bispedømmer og organisasjoner i Dnk. Jobbe for at flere kristne benytter palestinske turoperatører, gjestehus og hoteller når de reiser på pilegrimsreise til Jerusalem og Betlehem. Oppdatere og gjøre brosjyren "Kristne gjestehus i Midtøsten" bedre kjent. Utarbeide en kortfattet oversikt over Dnks engasjement og kontakter i Midtøsten som sendes bispedømmene til bruk i deres planlegging av turer til regionen.
- f) Legg til rette for besøk til Norge fra Midtøsten, inkludert palestinske kristne og Jesus-troende jøder, bl.a. ved å invitere dem til å bidra i «Kirkeuka for fred i Israel og Palestina».
- g) Oppfordre norske lokalmenigheter til å opprette kontakt med kristne med bakgrunn fra Midtøsten som nå bor i Norge, inkludere dem i våre fellesskap og bruke deres kontakter og ressurser i gudstjenester og andre arrangementer.
- h) Rekruttere flere norske til KVs ledsagerprogram i Israel og Det palestinske området. (EAPPI - Ecumenical Accompaniment Programme in Palestine and Israel) i samarbeid med prosjektets norske styringsgruppe

5.3 Den Lutherske kirke i Jordan og Det hellige land

MKR vil gjennom sitt arbeid fortsette å gi åndelig, moralsk og økonomisk støtte til vår søsterkirke i Jordan og Det hellige land (ELCJHL). Vi vil styrke bevisstheten i Dnks menigheter om at vi står sammen med denne kirken gjennom LVF- fellesskapet og i den globale kirkens felles oppdrag om misjon og diakoni.

- a) Evaluere søsterkirkesamarbeidet og utvikle samarbeidet med Borg bispedømme.
- b) Det skal sendes ut årlig utfordring til menighetene i Dnk om å be regelmessig for rettferdig fred i Midtøsten og gi årlige offer til vår lutherske søsterkirke i Jordan og Det hellige landet.
- c) Videreføre den økonomiske støtten (OVF-midler) til ELCJHLs kvinnearbeid.
- d) Ta initiativ til et konkret samarbeid mellom ELCJHLs kvinneskole og kvinnearbeid i Dnk, for eks. ved å arrangere felles seminarer.
- e) Utvikle et nytt OVF-prosjekt når nåværende prosjektstøtte utløper etter 2014.
- f) Bidra til ELCJHLs kirkelige arbeid og skolearbeid i samarbeid med Kirkens Nødhjelp.
- g) Ta initiativ til at ELCJHL blir tema både i Nasjonalkomiteen for LVF og SMM-samarbeidet.
- h) Arbeide for gode økumeniske relasjoner gjennom å ta denne tematikken opp i samtaler med ELCJHLs ledelse.

5.4 Internasjonalt og økumenisk samarbeid

MKR vil gjennom sitt arbeid videreutvikle samarbeidet med LVF og KV og bidra til sikre økonomisk støtte fra Utenriksdepartementet til dette arbeidet. MKR vil vurdere hvorledes vi kan etablere et fornyet samarbeid med MECC.

- a) Videreføre arbeidet i Stiftelsen Oljeberget, hvor MKRs generalsekretær er styreleder. Videreføre det økonomiske samarbeidet med Utenriksdepartementet.
- b) Ivareta samarbeidet med LVF og Augusta Victoria-sykehuset og boligprosjektet på Oljeberget.
- c) Videreføre samarbeidet med rådgiver for LVFs president
- d) Delta i og støtte opp under KVs Palestine Israel Ecumenical Forum (PIEF), hvor medlem i KISP, Eilert Rostrup, sitter i styringsgruppen.
- e) Rekruttere til ledsagerprogrammet-EAPPI
- f) Arbeide for at flere norske menigheter og kirkesamfunn deltar i Kirkeuka for fred i Israel og Palestina (KV).
- g) Delta i KVs prosjekt Christian Presence and Witness in the Arab World, gjennom økonomisk støtte (UD-samarbeid). Delta på KVs konferanse i Midtøsten i des-2012.
- h) Videreutvikle kontakten med Kairos-Palestine
- i) Videreutvikle samarbeidet med Jerusalem Inter-Church Centre (KV)
- j) Utvikle et nærmere samarbeid med Middle East Council of Churches (MECC) og støtte opp under KNs samarbeid med MECC om kirkenes helse- og utdanningsprogrammer.
- k) Vurdere, sammen med KN, å bidra med våre Midtøstenerfaringer ved å lage et arrangement under KVs generalforsamling i 2013.
- l) Ta initiativer til å utvikle gode relasjoner mellom ELCJHL og andre av MKRs samarbeidspartnere

5.5 Arbeid for religionsfrihet, minoriteters rettigheter og støtte til kristent nærvær i Midtøsten

MKR vil i samarbeid med andre bidra til oppmerksomhet og engasjement rundt kristnes situasjon i Midtøsten generelt, særlig knyttet til spørsmål om trosfrihet. (Dette målet er også inkludert i mange av de foregående punktene).

- a) MKR vil levere bidrag til UD's prosjekt om minoriteter i Midtøsten.
- b) MKR vil arrangere en konferanse om trosfrihet og de kristnes situasjon i Midtøsten der SMM-organisasjonene inviteres til å være medarrangører.
- c) MKR vil utvide sitt samarbeid om trosfrihet med Stefanusalliansen. Støtte opp om Søndag for forfulgte. Bidra til at trosfrihet i sterkere grad blir et tema i SMM-samarbeidet.
- d) Lage materiell til freds- og menneskerettighetssøndagen.
- e) Bygge ut kontakten med kirkene i Egypt gjennom relevante samarbeidspartnere som Det Norske Misjonsselskap og Bibelselskapet i Egypt. Følge arbeidet med ny grunnlov og demokratibyging.
- f) Opprette kontakt med menneskerettighetsaktører på israelsk og palestinsk side, i samarbeid med blant annet Kirkens Nødhjelp, Sabeel og Karibu.
- g) Motarbeide alle former for antisemittisme. MKR vil sammen med Kirkelig dialogsentert i Oslo utvikle ressursmateriell om religiøse minoriteter til bruk i trosopplæringen. Dette følges opp i samarbeid med Det Mosaiske Trossamfund og Islamsk Råd Norge.

5.6 Arbeid med religionsdialog i Midtøsten

MKR vil gjennom sitt arbeid styrke arbeidet med religionsdialog i Midtøsten som et bidrag til fredsbygging.

- a) Videreføre samarbeidet med Det interreligiøse rådet i Jerusalem (CRIHL). Invitere Rådets medlemmer med ulik trosbakgrunn til Norge. Oppsøke Rådet ved besøk, be Rådet legge til rette for møter med engasjerte jøder, kristne og muslimer.
- b) Opprettholde kontakten med Jordanian Interfaith Coexistence Research Centre (JICRC) i Amman. Avklare om MKR skal videreføre den økonomiske støtten. Invitere direktøren, Fr. Nabil Haddad, til Norge.
- c) Sette kvinner og ungdoms stilling på dagsordenen i den interreligiøse dialogen

5.7 Norsk offentlighet: Politisk og opinionsdannende arbeid

MKR vil gjennom sitt arbeid bidra i den norske offentligheten til å gi et sannferdig bilde av den israelsk/palestinske konflikten, inkludert spørsmål om trosfrihet for kristne og andre religiøse minoriteter i Midtøsten. Tydeliggjøre forfølgelse av minoriteter. MKR vil også motvirke retorikk og politikk som bygger opp under forestillingen om sivilisasjonskonflikt mellom Vesten og det muslimske Midtøsten. MKR vil synliggjøre erfaringer fra Midtøstens kristne som blir satt i en vanskelig posisjon gjennom slik retorikk og politikk.

- a) Videreutvikle dialogarbeidet mellom MKR og Islamsk Råd og Det Mosaiske Trossamfund, også i forhold til spørsmål knyttet til Midtøsten. Arrangere delegasjonsreise for «Abrahams barn» til Midtøsten høsten 2012.
- b) MKR vil høsten 2012 delta på markeringen av at det er 60 år siden deportasjonen av jøder fra Norge til Tyskland under 2. verdenskrig.
- c) Videreutvikle sitt samarbeid med Utenriksdepartementet, særlig knyttet til KVs arbeid i Midtøsten, Stiftelsen Oljeberget (Augusta Victoria-sykehuset) og Det interreligiøse rådet i Jerusalem (CRIHL).
- d) Styrke bevisstheten og engasjementet hos norske myndigheter for situasjonen til Midtøstens kristne slik at de sikres gode fremtidige levekår i regionen, og utrustes til å spille en konstruktiv rolle for forsoning og samfunnsbygging. Gi innspill til UDs prosjekt om minoriteter i Midtøsten.
- e) Oppfordre norske myndigheter til å gi opphold til kristne fra Midtøsten som må flykte på grunn av sin tro.
- f) Arbeide for at norske myndigheter legger mer press på palestinske myndigheter på Vestbredden og Gaza for å respektere menneskerettigheter og garantere for minoriteters rettssikkerhet, og legge enda sterkere press på Israel for umiddelbart å oppheve blokaden av Gaza, stanse alle nye israelske bosetninger på okkupert jord, stoppe fordrivingen av palestinere fra Øst-Jerusalem, avskaffe okkupasjonen og få til en fredsløsning.
- g) Arbeide for at ingen norskeide selskaper eller statlige fond investerer i firmaer som bidrar til å opprettholde den ulovlige okkupasjonen, og at vi heller ikke handler varer som er ulovlig produsert i Det okkuperte palestinske området.

Vedtatt av MKR XXX

Kort rapport fra Dnks delegasjonstur til Midtøsten

18.-26. mars 2012

v/Berit Hagen Agøy

1. Deltakere og formål med reisen

En delegasjon fra Den norske kirke besøkte Midtøsten i mars 2012. Formålet var å følge opp Kirkemøtets vedtak i saken *Kyrkjene i Midtausten og vårt ansvar* (KM sak 09/08) ved å besøke Den norske kirkes samarbeidspartnere og å oppdatere oss på situasjonen i regionen. Gjennom møter med kirkeledere, religiøse institusjoner og organisasjoner, politikere og akademikere, ønsket vi å lytte og lære mer om hvordan de kristne i Midtøsten har det i en situasjon med omfattende politiske og sosiale omveltninger. Reisen skulle spesielt styrke samarbeidet med vår samarbeidskirke, Den evangelisk lutherske kirke i Jordan og Det hellige land.

Deltakere:

Helga Haugland Byfuglien	preses i Den norske kirkes bispemøte (delegasjonsleder)
Svein-Arne Lindø	leder av Kirkerådet for Den norske kirke (deltok 18.-21.3.)
Jens-Petter Johnsen	direktør i Kirkerådet for Den norske kirke
Kjetil Aano	leder av Mellomkirkelig råd for Den norske kirke
Berit Hagen Agøy	generalsekretær i Mellomkirkelig råd
Sven Thore Kloster	rådgiver i Mellomkirkelig råd
Anne Hege Grung på	medlem av kontaktgruppa med Islamsk Råd Norge og forsker UiO
Iver B. Neumann	medlem av Mellomkirkelig råds komité for internasjonale spørsmål og professor i internasjonale studier
Jan-Erik Sundby	kirkeverge og medlem av Borg bispedømmeråd (deltok 18.- 21.3.)
Trond Bakkevig the	prost og tilrettelegger for Council of Religious Institutions of Holy Land
Gudrun Bertinussen	Kirkens Nødhjelps representant i Midtøsten
Sven Oppegaard	spesialrådgiver, Det lutherske verdensforbund (deltok 18.-21. mars)

2. Program

18.-21. mars, Jerusalem

Den lutherske kirken i Jerusalem (ELCJHL)
Det lutherske verdensforbund og Augusta Victoria Hospital
Den gresk-ortodokse patriarken av Jerusalem
Jerusalem Inter-Church Centre
Caspari Center
Den Norske Israelmisjons representant i Israel
Jødisk rabbiner
Det israelske utenriksdepartement
Yad Vashem
United Nations' Office for Coordination and Humanitarian aid to the Palestinian Territory
Den norske ambassaden i Tel Aviv og Det norske representasjonskontoret til PA

20. mars, Gaza

Middle East Council of Churches (Gaza-avdelingen)
Al Ahli Arab sykehuset (Den anglikanske kirke)
Saint Porphyrous Greske-ortodokse kirke
Den katolske kirke og Rosary Sisters
YMCA – Ungdomsarbeid

20. mars, Vestbredden

ELCHL School of Hope, Ramallah
Bethlehem University
Palestinske myndigheter og politikere

21.-22. mars, Amman

Dåpsstedet ved Jordanelva (Baptismal site)
The Jordanian National Commission of Women
Jordanian Interfaith Coexistence and Research Center
Den norske ambassaden i Jordan

22.-24. mars, Kairo

Al-Azhar Universitetet, Kairo
Coptic Evangelical Organization for Social Services (CEOSS)
Den koptisk-ortodokse kirke, Bishopric for Public, Ecumenical and Social Services
Arab West Report
Bibelselskapet
Al Nour, salafistpartiet
Freedom and Justice Party, (Det egyptiske Brorskapet)
Den norske ambassaden i Kairo

25.-26. mars, Beirut

Middle East Council of Churches, MECC
Den presbyterianske kirken
Nasjonal feiring av Jomfru Maria og møte med den maronittiske patriarken
Den norske ambassaden i Beirut

3. Tema og inntrykk

Delegasjonen hadde om lag 40 ulike møter i løpet av åtte dager, og hensikten med denne rapporten er ikke å gjengi samtalene, men kort summere opp noen få av de mange tema som ble drøftet under reisen.

De kristnes situasjon

Reisen bekreftet den kritiske situasjonen mange kristne i Midtøsten befinner seg i. Det ble derfor satt stor pris på at Den norske kirkes ledelse foretok et slikt solidaritetsbesøk og var åpne for å lytte til hvordan kristne i regionen *selv* opplever sin situasjon i dag. Vi møtte kristne som bad om vår medfølelse og forbønn – og dernest konkret praktisk og økonomisk støtte. «Vi er lemmer på samme Kristi legeme, bundet sammen i den globale kirke. Vi trenger hverandre», fortalte de oss. Reisen ble en bekreftelse på viktigheten av de oppfordringer Kirkemøtet gav oss i 2008.

Det faktum at den kristne befolkningen i Midtøsten reduseres, i flere land dramatisk, har de siste årene blitt mer og mer kjent i vestlige land. Engasjementet har også nådd bredere ut offentlig, og både politikere og journalister har engasjert seg i saken. Etter hvert ser man at det er mange aktører med svært ulike interesser som deltar i diskursen om det kristne exodus fra Midtøsten.

En skal være forsiktig med å generalisere situasjonen for de kristne i Midtøsten. Men det finnes noen fellestrekk - som for eksempel at migrasjonen av kristne forklares av *dem selv* med at de reiser for å skaffe seg bedre levekår. Mange kristne ungdommer reiser til Vesten for å få utdanning og arbeid. I de palestinske områdene og i Egypt oppgis også misnøye med den israelske okkupasjonen og usikre politiske forhold som en viktig årsak til emigrasjon. Få av dem vi møtte, oppgav muslimsk aggresjon mot kristne som emigrasjonsgrunn. Tvert imot, det ble ofte nevnt at dette *ikke* var tilfelle.

De kristne er få i antall, men ofte blant de mest ressurssterke, og de har flere forbindelser i Vesten enn muslimer. Derfor er det enklere for dem å emigrere. Dette etterlater inntrykk av at kristne emigrerer i større grad enn muslimer, noe som ikke nødvendigvis er sant. Flere la vekt på, ikke minst i de palestinske områdene og i Egypt, at de som har anledning til å emigrere gjør det, både kristne og muslimer.

Uansett årsak tapper migrasjonen kirkene for ungdom og fører til motløshet med tanke på framtida. Kirkene fortsetter sitt imponerende diakonale arbeid og skolearbeid. Ikke minst i Gaza gjør det inntrykk å se det omfattende sosiale arbeidet kirkene driver under ekstremt vanskelige forhold. Og mange kristne er med rette stolte over å være kristne.

Mens de historiske kirkene mister oppslutning på grunn av emigrasjon, opplever man i Israel en gledelig vekst i messianske (Jesus-troende) jøder. De har det imidlertid vanskelig på grunn av en splittet lojalitet mellom det jødiske og det kristne fellesskapet. De ønsker fortsatt å være en del av det jødiske samfunnet, samtidig som de utfordres til å knytte nærmere relasjoner med de historiske kirkene. De økumeniske relasjonene mellom de historiske kirkene, de evangelikale menighetene og Jesus-troende jøder er tidvis krevende.

Mange kirkeledere vi møtte, var opptatt av å nyansere bildet vestlige medier skaper av de kristnes situasjon i Midtøsten. De avviser ikke at det finnes enkelte eksempler på diskriminering og trakassering av kristne, men legger vekt på at fredelig samvirke i hverdagen mellom kristne og muslimer har vært og fortsatt er det vanligste. De ber oss innstendig om også å formidle denne virkeligheten når vi forteller om kristnes kår i Midtøsten.

Flere vi møtte, la vekt på at etter revolusjonen i Iran i 1979 og særlig etter 11. september og 'krigen mot terror', har de internasjonale konfliktene mellom Vesten og den muslimske verden økt. Resultatet er blitt sterkere religiøs og politisk ekstremisme både blant kristne og muslimer. I Midtøsten merkes dette ved at internasjonale konflikter smitter over, og ekstreme grupperinger får innpass slik at relasjonene mellom kristne og muslimer forverres. Det var mer frykt for ekstremisme nå enn vi har merket ved tidligere besøk til regionen. Flere la vekt på at ekstremismen nå får dypere grobunn på grunn av økende fattigdom og frustrasjon over manglende fredsforhandlinger mellom Israel og palestinerne. Dette skjer samtidig med de politiske og sosiale omveltningene i den arabiske våren som har skapt usikkerhet med tanke på framtida. Dette ble nevnt som en forklaring på økt ekstremisme og oppslutning om populistiske islamske partier, for eksempel i Gaza og Egypt.

Det er som nevnt vanskelig å snakke generelt om kristne i Midtøsten. Kristne utgjør en sammensatt gruppe, og situasjonen i de ulike landene er høyst ulike. I Libanon nyter kristne

mange privilegier. I Palestina og Jordan kvoteres de inn i maktposisjoner i et antall som langt overgår den reelle størrelsen til gruppa. I Egypt har kristne i større grad følt seg trakassert og diskriminert av storsamfunnet og i større grad enn andre steder isolert seg fra det. I det første parlamentsvalget etter revolusjonen ble kristne underrepresentert i parlamentet. I Irak og muligens også Syria har mange kristne måtte flykte, bl.a. pga. sekterisk vold.

Utfordringen blir å snakke sant om en kritisk situasjon og vise solidaritet med både kristne og andre medmennesker som lider, uten å bygge opp under konstruerte fiendebilder, bidra til å flytte fokus bort fra de egentlige problemene eller bidra til å eskalere identitetspolitiske spenninger. Fra å snakke om «forfulgte kristne i Midtøsten» bør man heller kanskje snakke om trosfrihet for religiøse minoriteter, likeverdig medborgerskap for alle, sikkerhet for sårbare grupper etc.

Minoritetsbeskyttelse i kollektive samfunn

«Jeg tilhører ingen minoritet, jeg er kopter». «Jeg er ingen kristen minoritet, jeg er kristen araber». Slike tydelige utsagn møtte vi igjen og igjen i alle landene vi besøkte. Et av de klareste inntrykkene vi tok med oss hjem er at kristne i Midtøsten ber oss om ikke å kalle dem for «minoriteter». Det er flere grunner for dette, hvorav et par skal nevnes. Historisk og kulturelt har de kristne i Midtøsten vært – og er fremdeles – er svært viktig gruppe i sine samfunn. Selv om de tallmessig er få, er deres innflytelse og deltakelse i samfunnslivet betydelig. Ved å bli kalt «minoritet» kan det indikeres at de tilhører en marginal og betydningsløs gruppe i samfunnet. En annen grunn er at «minoritet» kan gi assosiasjoner om en liten særgruppe som egentlig ikke hører til i samfunnet. Det kan forsterke «vi og de andre»-holdninger og fremme konflikter med den muslimske majoriteten og gjøre de kristne mer utsatt for diskriminering. Ved å fokusere på at de er kristne er en «minoritet», kan vi bidra til at de ikke bare kjenner seg - men faktisk blir - mer sårbare.

Vi fikk også klar oppfordring fra kristne bl.a. i Egypt og Gaza om å være ytterst varsomme med å bruke begrepet «forfulgte» om de kristne i Midtøsten. Direktøren i Bibelselskapet i Kairo var tydelig: «Snakk lavere om de kristne, høyere om egyptere». Men dette ville han understreke at det som tjener de kristne best, er at menneskerettighetene respekteres for *alle* borgere i Egypt. De kristne deler skjebne med resten av befolkningen når det gjelder de generelle politiske, sosiale og økonomiske kår. Et demokratisk samfunn som er en rettstat med respekt for menneskerettighetene, er den beste garanti for at også minoriteter beskyttes.

Vi ble bedt om å formidle at mye av det som vestlige medier omtaler som forfølgelse og diskriminering av kristne, ofte egentlig handler om noe annet. Enkeltepisoder som omtales som overgrep mot kristne, har ofte vist seg å være konflikter som skyldes familiære forhold, strid om eiendom, politisk uenighet m.m. – og også enkelte ganger provokasjoner fra kristne. Det er derfor uhyre viktig at vi undersøker de faktiske forhold før vi trekker konklusjoner i slike saker. I Egypt arbeider Arab West Report med en slik dokumentasjon.

Men - det er et *men* her. For samtidig som flere kristenledere gav uttrykk for en slik holdning og for at de hadde svært gode relasjoner til muslimer generelt og til muslimske myndigheter, gav de også uttrykk for en bekymring for framtida. Dette gjaldt særlig i Egypt. Det er opplagt en oppriktig redsel for at det nye regimet ikke skal sikre minoritetenes rettigheter. Noen av dem vi traff hadde en «vi håper det beste – og tror det verste»-holdning. Vi merket også en tvetydig holdning blant enkelte kristne ledere i retning av at de gav uttrykk for ikke helt å stole på muslimer generelt, samtidig som de sa at de selv kjente mange ærlige og flotte muslimer.

Samfunnene i Midtøsten er preget av kollektiv tenkning, sterke personlige relasjoner og lojalitetsbånd til familier og grupper. Dette gjelder både i samfunnet og innad i de religiøse sammenhengene; ikke bare under de gammeldagse autoritære regimene som nå faller, men også innenfor mer demokratiske strukturer. Nepotisme og korrupsjon er kjente fenomener også i Israel og blant de palestinske myndighetene. Ungdom og kvinner blir ofte satt på sidelinjen i forhold til menn og grupper som har religiøs fortolkningsmakt og/eller politisk og økonomisk innflytelse. Her har vi en medvirkende årsak til disse gruppers deltakelse i den arabiske våren. Også i Israel, Gaza og Vestbredden gav folk vi møtte uttrykk for at man var lei av korrupsjonen blant politikere, og at politikerforakten øker, ikke minst blant ungdom.

Derfor er det uhyre spennende å følge utviklingen i Egypt når landet nå skal velge ny president og utforme en ny konstitusjon. Hvordan skal et demokratisk system utformet med vestlig individualisme som historisk bakgrunn, tilpasses et kollektivt tankesett og tradisjonelle samfunn i dagens Midtøsten? For eksempel i Egypt er en stor del av befolkningen analfabeter som lever under fattigdomsgrensa. Vanlige folk er sterkt imot det gamle regimet og vil ha noe nytt, men de har få eller ingen erfaringer med demokrati. Salafistenes store oppslutning ble forklart med disse forholdene.

Religiøs og sekulær lovgivning

Et tema som ble berørt i flesteparten av møtene under delegasjonsreisen, var forholdet mellom stat og religion når det gjaldt lovgivning, og da særlig familielovgivningen. I de fleste landene i Midtøsten er familielovgivningen delegert til religionene. Ofte er det slik at den sekulære lovgivningen og rettsinstansene er basert på romerretten og internasjonal rett, mens familieretten er basert på religiøse tradisjoner og hellige skrifter. Det er dette siste som kalles sharia i islam. Men det finnes som nevnt også jødiske og kristne familieretter. I noen land som f.eks. Saudi-Arabia er også strafferetten delegert til religiøse institusjoner. I Libanon er familieretten, i tillegg til noen reguleringer av bankvesenet (islamic banking), delegert til religiøse institusjoner. I Libanon har de kristne domstolene frasagt seg domsmyndighet over fordeling av arv – et tradisjonelt tema for religiøse familieretter i Midtøsten.

I Jordan møtte vi dem som gikk lengst i eksplisitt å si at man burde sekularisere all lovgivningen, og at dette ville være det beste for de ulike minoritetene. I Libanon argumenterte man i større grad ut fra at ordningene med religiøs lovgivning på spesielle kulturelle og religiøse felt var en god multikulturell modell for et religiøst og kulturelt heterogent samfunn. Men det vil være vanskelig å bestemme grensen for hva som skal reguleres av religiøs lov, og hva som faller inn under verdslig lov.

I arbeidet med ny konstitusjon i Egypt er dette relevante problemstillinger. I møte med Det muslimske brorskapets politiske parti, Freedom and Justice Party, ble vi forklart at sharia skal gi *inspirasjon* til lovgivningen, mens talsmannen for salafistenes parti sa at sharia skal danne *grunnlaget* for lovgivningen. Dette er en vesentlig forskjell på det islamistiske salafistpartiet, Al Nour, og det sekulære Freedom and Justice Party som bygger politikken på islamske verdier.

Kvinneprosjektet til Den lutherske kirken (ELCJHL) er et forsøk på å reformere den kristne familieretten i Jordan og Palestina for å oppnå større grad av rettferdighet for kvinner. I det palestinske og jordanske samfunnet arver menn dobbelt så mye som kvinner, og det er svært vanskelig for kristne kvinner å få skilsmisse. Det var flere som pekte på at mange kvinner konverterer til islam for lettere å kunne skille seg, for så å konvertere tilbake til kristendommen – noe som naturlig nok skaper religiøse spenninger. I dag er det slik at de palestinske lutheranerne hører inn under anglikansk familierett, men det arbeides med å få til

en egen luthersk rettsinstans – men den hensikt å kunne bygge familieretten mer på likestilling.

Den jordanske kvinnekommisjonen var blant dem som gikk lengst i å advare mot den religionsstyrte familielovgivning. Man mente denne systematisk diskriminerer kvinner og i mange tilfeller var menneskerettsstridig. Etter at kvinnebevegelsen i Jordan klarte å øke kvinners arveandel, kunne de fortelle at det er registrert flere drap på kvinner hvor motivet har vært å kvitte seg med konkurrerende arvinger.

Egypt – mens vi venter på?

I Kairo besøkte vi Al-Azhar-universitetet. Universitetet hevder selv å være verdens eldste, og er tradisjonelt sett regnet for å være den tyngste læreinstitusjonen innen sunniislam. Denne autoriteten er imidlertid blitt utfordret de siste tiårene på grunn av Al-Azhar sine relasjon til det forrige egyptiske regimet. Representantene for Al-Azhar kunne fortelle at etter revolusjonen 25. januar 2011 har Al-Azhar samlet ulike religiøse grupperinger i Egypt for å få dem til å ta felles ansvar for landet. Al-Azhar spiller en stor rolle da den er den eneste som har autoritet nok til å samle alle trosretninger i landet til dialog – inkludert ikke-troende. Universitetet har formalisert en dialog med den koptisk-ortodokse kirken og med andre kirker i Egypt som har fått navnet *The house of the Egyptian family*. Et av målene med dialogene er å diskutere sekterisk vold og andre samfunnsproblemer. Det jobbes nå også med at Al-Azhar skal starte dialoger med ulike islamske sekter (salafistgrupper og wahabister) som er på en viss frammarsj i landet.

Al Azhar har det siste året lansert to større dokumenter om den politiske og religiøse framtiden for Egypt. Det første ble lansert i juni 2011 og har fått navnet *Document on the future of Egypt*. Det andre ble lansert i slutten av januar 2012 og heter *Document on the fundamental freedoms*. Dokumentene er et forsøk fra Al-Azhar sine side på å ta en ledende rolle i å definere Egypts fremtid, hva slags demokrati som skal bygges, og hva slags verdier som skal prege staten. Begge dokumentene stadfester at islam er, og skal være, majoritetsreligionen i landet, at islamsk lov skal være utgangspunktet for landets verdier og lovverk, men anerkjenner også fundamentale rettigheter og likt medborgerskap (equal citizenship) for alle grupper – dvs. for jøder, kristne og muslimer. Al Azhar driver også internt islamsk dialogarbeid mellom sunni- og shiamuslimer, og de merker nå pågang fra flere grupper inkludert Brorskapet og salafister som alle vil være med i dialogarbeidet. Kirkene i landet, med unntak av én, har sluttet seg til dokumentene.

Al Azhar poengterte at pave Shenoudas død gir en mulighet for ny integrering av kristne i Egypt. I følge dem har strategien til de koptisk-ortodokse i lengre tid vært å isolere seg. Nå ser det ut til at de i større grad ønsker å ta del i storsamfunnet. Det ble gjort et poeng ut av at Al Azhar ikke bare skal tjene muslimer og den koptiske kirke ikke bare de kristne, men at samarbeid og religiøs pluralisme må forme det nye demokratiske Egypt.

Vi møtte også representanter for den koptiske kirken og de protestantiske kirkene. Kirkene driver et omfattende sosialt arbeid i Egypt, og selv om det kanskje kun er om lag 5–15 millioner kristne i Egypt i dag (så stort var spennet mellom tallene vi fikk oppgitt, det reelle tallet hemmeligholdes av politiske hensyn), så spiller de kristne en betydningsfull rolle i samfunnet, både kulturelt og sosialt.

Protestantene pekte på at de protestantiske kirkene var først ute av kirkene som aktivt støttet revolusjonen, og de la til at revolusjonen var 100 % egyptisk. Siden sluttet flere seg til, også den koptisk-ortodokse kirken, som har opptrådd ganske tvetydig i forhold til revolusjonen. Mens pave Shenouda var imot revolusjonen: Han støttet president Mubarak til siste stund, og

mante de kristne til å holde seg hjemme. Men koptisk-ortodoks ungdom gikk ut i gatene og startet egne ungdomsorganisasjoner som støttet revolusjonen. På Tahirplassen var alle slags egyptere, og revolusjonen har ført til nytt samarbeid på tvers av religiøse skiller. I følge de protestantiske lederne vi møtte, har det skjedd både en ekstern og en intern holdningsendring blant kristne i Egypt etter revolusjonen: For det første har det ført til at det har vokst fram et økumenisk grasrotkrav om at kirkene må slutte med rivalisering og slutte fred seg i mellom. Kravet har igangsatt en prosess hvor man nå prøver å danne et økumenisk kirkeråd i Egypt (Christian Council of Egypt), noe som ikke har vært mulig tidligere. For det andre har kirkene åpnet seg mer mot storsamfunnet. Før var man en regimelojal og noenlunde beskyttet minoritet som i stor grad isolerte seg fra storsamfunnet og gjorde som man ble fortalt. Nå ser mange kristne på seg selv som en del av det større samfunnet, føler en viss grad av tilhørighet og krever sin rett. Kristne tar del i den offentlige debatten om hva slags Egypt man vil ha i framtiden. Kirker møter islamister til dialog og ser hvor man kan oppnå felles enighet.

Som et eksempel på det siste vistes det til den ferske felleserklæringen *Statement of the Muslim Brotherhood and the Leaders of the Evangelical Church in Egypt* som ble framforhandlet mellom Det muslimske brorskapet og det protestantiske kirkerådet i Egypt. Den 10-punktets lange felleserklæringen inneholder bl.a. enighet om trosfrihet, likt medborgerskap for alle statsborgere, like plikter og rettigheter, og likhet for ulike religiøse grupper med tanke på økonomiske muligheter.

De egyptiske kirkelederne pekte på at det har skjedd mye positivt i kjølevannet av revolusjonen, men samtidig gav de klart uttrykk for en avventende holdning til hva som videre vil skje. Valget av ny pave vil være svært viktig for hvorledes den koptiske kirken vil forholde seg både til myndighetene, og for hvilken rolle kirkene vil spille i samfunnet. Det som også blir avgjørende, er hvorledes den nye konstitusjonen blir, og hvem som vinner presidentvalget. Mange kristne foretrekker Brorskapet fram for mer islamistiske partier, samtidig som de nærer en skepsis til hvorledes Brorskapet vil framstå om de får politisk makt.

Religionsdialogens betydning

Overalt hvor vi var, ble behovet for religionsdialog trukket fram. I Israel og Det palestinske området står fredsprosessen helt i stampe, og de religiøse lederne er blant de få som snakker seriøst med hverandre på tvers av skillene. I Egypt er religionsdialog et viktig redskap i byggingen av det nye samfunnet. Det er ikke minst viktig for å sikre religionsfrihet og minoritetsbeskyttelse i arbeidet med en ny konstitusjon. I Jordan og Libanon er religionsdialog også en del av myndighetenes prosjekt for å sikre politisk stabilitet.

Midtøsten er full av spenninger, politisk, kulturelt og sosialt. Den økonomiske utviklingen er også usikker. I alt dette møtte vi en tydelig forventning til at kirkene har en viktig rolle å spille i samfunnsutviklingen, gjennom sitt omfattende sosiale arbeid, sine skoler, men også gjennom sitt forsonings- og fredsbyggende arbeid.

Med ny ledelse i Middle East Council of Churches er det håp om at også det økumeniske samarbeidet i Midtøsten kan styrkes. Dette er viktig både for å kunne gi en tydelig og samstemt kristen stemme inn i samfunnsdebattene, men også for videreutvikling av de mange religionsdialoger kirkene deltar i. Samarbeidet med internasjonale økumeniske organisasjoner og kirkelige partnere i andre deler av verden er avgjørende viktig for at de kristne skal forbli i Midtøsten og for at kirkene der skal kunne fortsette å spille en viktig rolle.

4. Oppfølging i Den norske kirke

MKR vil oppdatere sitt styringsdokument for Midtøstenarbeidet på sitt møte 29.- 30. mai 2012 og bør merke seg følgende innspill fra delegasjonsreisen:

- «Forfulgte kristne»-debatten: MKR bør videreformidle erfaringene fra reisen til både norsk UD, offentlighet og kristenhet. Det bør arrangeres en konsultasjon sammen med SMM. MKR skal gi innspill til sak om «forfulgte kristne» på Ungdommens Kirkemøte.
- Hvordan kommuniserer vi utviklingen i det jødiske samfunnet til en Dnk-opinion?
- Relasjonene mellom MKR/Dnk og Israelsmisjonen, Casparisenteret, de Jesus-troende jødene, de evangelikale menighetene og de historiske kirkene må følges opp.
- Samarbeidet med kvinneprosjektet i den lutherske kirken (ELCJHL) bør videreutvikles. Det bør vurderes om vi skal koble dette på kvinnearbeid i Dnk, for eksempel ved å arrangere utveksling og/eller felles seminarer.
- Et viktig spørsmål blir å ta stilling til hvor i Midtøsten Dnk bør satse. I dag ligger hovedfokuset på Palestina og Jordan. Bør man også tenke et videre engasjement? I så fall hvor. Egypt? Hvem bør være våre samarbeidspartnere?
- Delegasjonen inviterte Fr. Nabil Haddad til Norge. Det må følges opp, men MKR må også ta stilling til hvordan vi skal følge opp samarbeidet med Jordanian Interfaith Coexistence and Research Center (JICRC). Videre bør det vurderes om MKR skal bidra i arbeidet rundt Arab Initiative against Christian Emigration. Vi er velkomne til å engasjere oss i dette dersom vi ønsker.
- En del av det vi erfarte og lærte på delegasjonsreisen, bør også følges opp interreligiøst. En ting blir den jødisk-kristen-muslimske delegasjonsreisen til Abrahams barn i november. En annen ting er at engasjementet for religiøse minoriteter ute i sterke grad kan kobles opp til religionsdialogarbeidet i Norge, som jo nettopp i stor grad er rettighets- og minoritetsorientert.
- Det foreslås at de nordiske kirkene skal drøfte Midtøsten-engasjementet på det nordiske sekretærmøtet. Er det f.eks. behov for en større grad av koordinering?
- Et forsterket samarbeid med Kirkerådet i Midtøsten (MECC) må vurderes. Også fordi Libanon fort kan komme til å spille en nøkkelrolle i regionen mht. minoriteter og kristne.
- MKRs samarbeid med Kirkenes Verdensråd (KV) må også ses i lys av reisen. KV skal arrangere en større konferanse om kristne i Midtøsten mot slutten av året hvor MKR antas å delta. MKR bør spille inn sine erfaringer fra delegasjonsreisen til KVs sekretariat.
- CEOSS kommer til Norge 13.-16. september. MKR bør møte disse sammen med KN og Digni og kanskje arrangere et seminar om Egypt.

Berit Hagen Agøy
Oslo, 20. mai 2012

KISP kommentarer til utkast til Midtøstenstrategi

- Side 5, avsn 3: forslag til endring: «forutsetter at reiser som skjer i regi av Dnk tar kontakt med MKR for å... (skjerpes ytterligere)
- Fagmiljøer/teologiske fakultet bør besøkes ved reiser i regi av Dnk og brukes både faglig og kontekstuell
- Pilgrimssentre i Norge: viktig å sikre kirkelig forankring/tilknytning
- Nettverk for grønne pilgrimsbyer – palestinske hus tømmes for at man skal lage grønne områder.
- Dokumentet er for vekta på kristne/jøder. Kristne/jøder blir nevnt i forbindelse med positive hendelser/tiltak og muslimene nevnes når noe er problematisk/negativt. Det bør jobbes med språkbruken.
- Debatt omkring boikott. «er i mot» ble opplevd som forferdelig kategorisk. Kunne «har ikke vedtatt en boikott» vært vurdert som en alternativ formulering, evnt «i den nåværende situasjon,...» Det er mulig å se for seg at man kan boikotte og likevel snakke sammen.
- Hva med fokuset på regionale organisasjoner? Satse mer på Egypt? Har de behov for vårt nærvær?
- Viktig å få på plass en kommunikasjonsstrategi –hvordan få ut dette budskapet?
- Det står ingen steder at man ønsker en to-statsløsning. Det bør stå at man uten forbehold støtter begge staters rett til eksistens.

